Tieto- ja turvallisuusosasto 22.9.2023

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asiantuntijalausunto; Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan meriturvallisuusvirastosta ja asetuksen (EY) 1406/2002 kumoamisesta (U 31/2023 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijaa kuultavaksi valiokunnan kokoukseen 26.9.2023 ja kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa kuvatusta valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle.

Ehdotuksen tausta ja tavoite

Euroopan komissio antoi 1.6.2023 ehdotuksen Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta annetun asetuksen kumoamisesta ja sen korvaamisesta uudella Euroopan meriturvallisuusvirastosta annettavalla asetuksella (COM(2023) 269 final).

Ehdotus on osa komission niin sanottua meriliikennepakettia, jossa ehdotetaan viiden säädöksen tarkistamista meriturvallisuutta ja aluksista aiheutuvien päästöjen ehkäisemistä koskevien EU:n sääntöjen nykyaikaistamiseksi ja sen varmistamiseksi, että EU:lla on tarvittavat välineet, joilla voidaan edistää puhdasta ja modernia merenkulkua. Meriliikennepaketin tavoitteena on varmistaa, että EU:n merenkulkuala toimii tarkoituksenmukaisesti ja pääsee sille asetettuihin tavoitteisiin. Muut komission ehdotukset koskevat seuraavia säädöksiä: 1) lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annettu direktiivi 2009/21/E, 2) satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annettu direktiivi 2009/16/EY, 3) meriliikennealan onnettomuuksien tutkinnan perusperiaatteista annettu direktiivi 2009/18/EY ja 4) alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annettu direktiivi 2005/35/EY.

Kumottavaksi ehdotettavalla asetuksella (EY) 1406/2002 on perustettu vuonna 2002 Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA), jonka tavoitteena on varmistaa meriturvallisuuden korkea, yhtenäinen ja tehokas taso Euroopan unionissa. Sen erityisenä tavoitteena on tukea Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita meriturvallisuutta koskevan EU:n lainsäädännön soveltamisessa ja seurannassa. Lisäksi EMSA tekee vierailuja ja tarkastuksia jäsenvaltioihin ja täten auttaa täytäntöönpanon valvonnassa ja helpottaa sääntöjen tehokasta ja vaikuttavaa täytäntöönpanoa.

Ehdotuksen tavoitteena on päivittää EMSAn toimeksiantoa, jotta voidaan ottaa paremmin huomioon viraston kasvava rooli monien meriliikenteeseen liittyvien alojen tukemisessa. Näitä ovat muun muassa turvallisuus, ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja ympäristönsuojelu, ilmastotoimet, turvatoimet, merialueiden valvonta ja kriisinhallinta sekä digitalisaatio. Tarkistetussa toimeksiannossa otetaan huomioon paitsi tehtävät, joita komissio ja jäsenvaltiot ovat osoittaneet virastolle vuodesta 2013 lähtien, myös nyt käsillä olevasta meriliikennepaketista johtuvat uudet turvallisuuteen ja kestävyyteen liittyvät tehtävät. Näin virastosta tehdään myös tulevaisuuden vaatimusten mukainen ennakoimalla erityisesti digitalisaation ja automaation kehitystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 4 Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@gov.fi
kirjaamo.lvm@gov.fi

Ehdotuksen vaikutukset

Asetusehdotuksella ei arvioida olevan suoria vaikutuksia kansallisten viranomaisten toimintaan, vaan vaikutukset tulevat meriliikennepaketin muiden ehdotusten kautta. Asetuksella ei lähtökohtaisesti arvioida myöskään olevan suoria vaikutuksia lainsäädäntöön.

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kansallisella tasolla. Komissio arvioi, että asetusehdotus edellyttää 50,997 miljoonan euron lisärahoitusta EMSAlle nykyisellä rahoituskehyskaudella (2021-2027) ja 33 uuden tehtävän perustamista, jotta virastolla on tarvittavat resurssit tarkistetun toimeksiantonsa täytäntöönpanemiseksi.

Asian käsittely kansallisesti ja EU:ssa

Valtioneuvoston kirjelmä on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa. U-kirjelmäluonnos on ollut EU-asioiden komitean alaisen EU22-liikennejaoston kirjallisessa menettelyssä 26.–30.6.2023.

Asetusta käsitellään neuvoston merenkulkutyöryhmässä. Meriliikennepaketti esiteltiin työryhmässä ensimmäisen kerran 7.6.2023. Kokonaisuudesta ensimmäisenä aloitettiin onnettomuustutkintadirektiivin käsittely. EMSA-asetusta aletaan todennäköisesti käsittelemään ehdotuksista viimeisenä loppuvuodesta 2023.

Ehdotuksen vastuuvaliokunta on matkailu- ja turismivaliokunta TRAN. Raportööri on Cláudia Monteiro De Aguiar.

Valtioneuvoston kanta tiivistetysti

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission tavoitetta, että meriliikennepaketilla tarkistetaan meriturvallisuutta ja kestävyyttä koskevia EU:n sääntöjä niiden nykyaikaistamiseksi ja sen varmistamiseksi, että EU:lla on tarvittavat välineet, joilla voidaan edistää puhdasta ja modernia merenkulkua.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan asetusta päivitettäessä olisi hyvä huomioida, että meriliikennepaketin uusien tehtävien hoitamiseksi virastolle annetaan riittävä toimeksianto ja resursointi. Valtioneuvosto pitää edelleen tärkeänä, että EMSAlle osoitetaan riittävät resurssit uusien vihreään siirtymään liittyvien tehtävien osalta. Samalla valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että viraston budjettia ja henkilöstömäärää ei tule ylimitoittaa, vaan tehtävät pystytään hoitamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lisäksi tulee huomioida, että EMSAn rooli säilyy jatkossakin jäsenvaltioita tukevana virastona.

Valtioneuvosto korostaa, että EMSA-asetuksen päivittämisessä tulee pyrkiä varmistamaan, että virastolla on mahdollisuudet tukea jäsenvaltioita alusten aiheuttaman meren saastumisen estämisen ohella hylkyjen aiheuttamien ympäristöriskien torjunnassa. Lisäksi valtioneuvosto pitää hyvänä, että asetusta kehitetään siten, että se antaa virastolle selkeän velvoitteen jakaa jäsenvaltioille niiden pyynnöstä EMSAn tietojärjestelmiin kerättyä dataa rannikkovartiostotoimintojen toimeenpanon tukemiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä EMSAn roolin vahvistamista Euroopan merialueiden riskianalyysien laadinnassa erityisesti ympäristövahinkoriskejä koskien. EMSAn

jäsenmaita tukevan roolin kasvattaminen tiedon tuottajana, analysoijana ja jakajana on valtioneuvoston näkemyksen mukaan kannatettavaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkotyössä huomioidaan se, ettei viraston hallintoneuvostolle kuuluva toimivalta siirry perusteettomasti liikaa asetusehdotuksen mukaan perustettavalle uudelle johtokunnalle, joka koostuisi vain osasta hallintoneuvoston jäseniä.

Katja Viertävä
Hallitusneuvos
Tieto- ja turvallisuusosasto